

Het ziet er niet naar uit dat de Haagse politiek het klimaatprobleem serieus gaat aanpakken. Bijna 50 jaar geleden verscheen het rapport van de Club van Rome over de Grenzen aan de Groei. Daarin werd voorgerekend dat in een eindige wereld geen oneindige economische groei mogelijk is. Het rapport is sindsdien als rampenverhaal weggezet. Maar voor de gewone man zijn die grenzen aan de groei allang bereikt. Zijn besteedbare inkomen is sinds de jaren '70 niet meer toegenomen, terwijl de totale economie wel sterk is doorgegroeid. Het verdiende geld is steeds minder bij arbeiders en steeds meer bij de grote bedrijven en hun aandeelhouders terechtgekomen. Daar komt nog bij dat we sinds de jaren '90 met een feodaal financieel bestel zitten, waarin grote publieke belangen in handen zijn gekomen van een kleine private elite. In 2008 moest de belastingbetaler een extreem hoge prijs betalen voor de risico's die private banken hadden genomen .

Maar niet alleen groeit het besteedbaar inkomen van de gewone man niet meer, ook zijn eigen leefomgeving gaat achteruit. Links en rechts, nou ja, vooral rechts, wordt gesuggereerd dat we weer buitenlanders moeten aantrekken om de openstaande vacatures te vervullen. De winst daarvan komt maar voor een deel bij de gewone man terecht. Wel moet de gewone Nederlander letterlijk en figuurlijk voor die nieuwe arbeidskrachten plaatsmaken in een land dat al veel te vol is. Daar komt nog bij dat de winst die bij de aandeelhouders terecht komt zijn weg zoekt naar veilige beleggingen, vooral huizen en grond. Dit leidt tot verder stijgende huizenprijzen, waardoor het zomaar kan zijn dat je met je stagnerende besteedbare inkomen alsnog Amsterdam moet verlaten.

De aarde als geheel gaat er ook op achteruit. De klimaatverandering waar we nu 50 jaar over praten is inmiddels werkelijkheid geworden. Dat vergt een andere economische ontwikkeling waarin zuiniger met energie wordt omgesprongen. Alle energiegebruik van zowel bedrijven als burgers zal op dezelfde manier moeten worden belast (via een economie brede CO2-heffing). Activiteiten en spullen waar veel energie voor nodig is zullen daardoor duurder worden. Dat is misschien niet leuk, maar wie zegt dat alles leuk moet zijn?

Het kan weliswaar niet leuker worden, maar wel beter. In plaats van het zoveelste trucje om noodzakelijk klimaatbeleid weer 10 jaar uit te stellen, zouden we ons kunnen afvragen wat we nou eigenlijk onder 'vooruitgang' moeten verstaan. Dat is minder moeilijk dan het lijkt. In de Europese cultuur, filosofie en geschiedenis ligt een 'moreel kompas' besloten, waarmee we het met elkaar eens zouden kunnen worden wat werkelijk van waarde is. In plaats van nog meer spullen of een nog verdere vliegreis, gaat het dan onder meer om een goede leefomgeving, sociale veiligheid, economische zekerheid en de ontwikkeling van kunst en cultuur. Zulke meer wezenlijke waarden mogen niet langer worden bedreigd door een grenzeloze economische groei die niet langer vooruitgang, maar achteruitgang teweegbrengt.

Klaas van Egmond

Hoogleraar Milieukunde en Duurzaamheid,

Auteur van het recente boek: *Homo Universalis; moreel kompas voor een nieuwe Europese renaissance*